

Navn _____

Klasse _____

Dato _____

Fra side 17

Parøvelse

1. Prøv først at finde ledsætningerne herunder. Find derefter ud af, hvor kommaet skal være.

A Det regner(,) så jeg går hjem nu.

B Jeg går hjem nu fordi det regner.

C Fordi det regnede gad vi ikke mere.

D Vi løb da regnen begyndte.

E Vil du ringe når du er kommet hjem?

F Når du er kommet hjem vil du så ringe til mig?

G Hvis du har glemt din madpakke kan du få et stykke af mig.

H Du kan få et stykke af mig hvis du har glemt din madpakke.

I Det er tre år siden vi sidst så hinanden.

J Han fik jobbet da de manglede en god sælger.

K Da de manglede en god sælger fik han jobbet.

L Han sagde at han ville besøge os når han kom til Jylland.

Parøvelse

1. Prøv først at finde ledsætningerne i disse sætninger (ledsætninger er som regel forbundne med et og, men, for eller eller). Find derefter ud af, hvor kommaet skal være.

A Han sled og slæbte men lige lidt hjalp det.

B Enten er han forsinket eller også er der sket noget.

C Du skal hjælpe mig for jeg kan ikke finde ud af det.

D Fuglen kunne ikke flyve for den havde brækket en vinge.

E Sopranen synger og pianisten akkompagnerer.

Navn _____

Klasse _____

Dato _____

Fra side 18

Parøvelse

1. Prøv jer frem med nedenstående sætninger – husk, at der er forskel på startkomma og ikke startkomma!
 - A Ring hvis det bliver regnvejr.
 - B Tro hvad du vil.
 - C Det blæste haglede og var hundekoldt
 - D Han har ingen idé om hvor mange af dem der vil med.
 - E Vi ved ikke hvilke af de nye elever der kommer i elevrådet.
 - F Jeg gik fordi hun havde bedt om at være alene.
 - G Hun havde glemt sit penalhus med blyanter viskelæder og lineal.

Parøvelse

1. Gå sammen to og to. Den ene af jer læser først denne tekst uden punktummer.

Ekspeditionen havde nået Churchillflodens munding i Hudsonbugten her valgte Jens Munk at overvintre i slutningen af juni 1620 brød isen op de tre overlevende kravlede rundt på alle fire for at finde rødder i jorden det lykkedes dem også at fange 6 ørreder

2. Diskuter nu, hvor I mener, der skal sættes punktum.
3. Sæt jer sammen med et andet makkerpar og tal om, hvor I sætter punktummerne. Er I enige? Huskede I punktum efter ørreder?

Navn _____

Klasse _____

Dato _____

Fra side 19

Parøvelse

1. Prøv nu at finde udsagnsled og grundled i den tekst, I satte punktum i på side 18.
2. I skal skiftes til at finde leddene og forklare hinanden, hvordan I kommer frem til resultatet.

- A Ekspeditionen havde nået Churchillflodens munding i Hudsonbugten.
- B Her valgte Jens Munk at overvintre.
- C I slutningen af juni 1620 brød isen op.
- D De tre overlevende kravlede rundt på alle fire for at finde rødder i jorden.
- E Det lykkedes dem også at fange 6 ørreder.

Fra side 20

Parøvelse

1. Læs sætningerne herunder, og find de fejl, du kan.
2. Tjek med din makker, om I har fundet de samme fejl. Hvis I er i tvivl: Brug ordbogen!

- A Langt de fleste opdagelsesrejser blev betal af konger og droninger.
- B De vilde med i kabløbet om fjærne kollonier.
- C Handel med kaffe, tobak og krydderier kunne kaste formuer af sig.

Fra side 21

Parøvelse

1. Læs sætningerne herunder, og find de fejl i sammensatte ord, du kan.
2. Tjek med din makker, om I har fundet de samme fejl. Hvis I er i tvivl: Brug ordbogen!

- A Langt de fleste opdagelses rejser blev betalt af konger og dronninger.
- B De ville med i kap løbet om fjernekolonier.
- C Handel med kaffe bønner, tobaks planter og stærke krydderier kunne kaste formuer af sig.

Parøvelse

Sæt jer sammen to og to. I skal skiftes til at forklare forskellen på de to begreber:

- løbe bånd > løbebånd
- spise krog > spisekrog
- stor by > storby
- grøn sag > grønsag

Navn _____

Klasse _____

Dato _____

Fra side 22

Parøvelse

1. Find og ret fejlene i bøjninger i disse sætninger:
2. Tjek med din makker, om I har fundet de samme fejl. Hvis I er i tvivl: Brug ordbogen!

- A Jeg vil gerne abonnerer på avisen.
- B Han har altid ventet meget længe på hende.
- C Det kan være svært at hører, når mange taler.
- D Vil du afleverer pakken?

Parøvelse

1. Skriv fire sætninger til din makker, hvor man kan komme i tvivl om, om der skal stå *og* eller *at*. Giv plads i sætningen til, at din makker kan skrive det ord, der mangler.
2. Byt sætninger og løs opgaven. Forklar hinanden, hvorfor I vælger *og* eller *at*.

Fra side 23

Parøvelse

I skal skiftes til at løse opgaven i sætningerne. Forklar din makker, hvorfor du vælger **af** eller **ad**.

- A Han faldt ned af/ad trappen
- B Han gik ud af/ad fordøren
- C Han steg ud af/ad bussen
- D Jeg gik ud af/ad landevejen
- E Det har du bare godt af/ad
- F Vi grinede længe af/ad vittigheden.

Parøvelse

1. Skriv fire sætninger med personlige stedord, og byt med din makker.
2. I skal finde de personlige stedord og sætte pil hen til det ord, de viser tilbage til.
3. Forklar hinanden, hvorfor stedordet viser tilbage til navneordet eller objektet.

Navn _____

Klasse _____

Dato _____

Fra side 24

Parøvelse

I skal skiftes til at læse en sætning herunder og forklare, hvordan I mener, opgaven skal løses.

- A Jeg blev **vækket/vågnet** tidligt om morgenen
- B Jeg har det bedst med at **vågne/vække**, når jeg er udsovet
- C Hvem har **ligget/lagt** i min seng?
- D Hvem **lægger/ligger** i min seng?
- E Har du **lagt/ligget** kniven på sin plads?
- F Hvem **sidder/sætter** der bag skærmen?
- G Skynd dig at **sætte/sidde** dig ned
- H Hvorfor har du **sættet/sat** mit glas der?

Parøvelse

I skal skiftes til at læse en sætning herunder, og forklare, hvordan I mener, opgaven skal løses.

- A Har du set **nogen/nogle** gode film?
- B Er der **nogen/nogle** hjemme i aften?
- C Han købte **nogen/nogle** æg til maden
- D Jeg kender ikke **nogen/nogle** af dem

Fra side 25

Parøvelse

1. Herunder er eksempler på opgaver, hvor I skal finde den rigtige form af adjektiver/tillægsord og substantiver/navneord.
2. I skal skiftes til at læse en sætning og finde det rigtige svar.
3. Du skal forklare din makker, hvilken form ordet skal stå i, og hvordan du kan se det i sætningen.

Jens Munk fik hurtigt fat i noget (tør) _____ krudt og fik ild på en (lunte) _____ ,
 som han fyrede af hen over (hoved) _____ på den (rædselsslagen) _____ bonde.
 (Skræmmeskud) _____ fik (bonde) _____ til at sejle tilbage og hjælpe med at fortøje
 skibet. Det (langvarig) _____ togt var slut. Uden de ønskede (resultat) _____ .

Navn _____

Klasse _____

Dato _____

Fra side 26

Parøvelse

1. Sæt jer sammen med jeres makker og kig grundigt på skemaet herunder. I skal skiftes til at være profilperson og vejleder.
2. Vejlederen spørger ind til profilpersonen med udgangspunkt i skemaet. Fx: *Har du svært ved at opfangne stavelser?* Eller *Er det svært for dig at huske reglen om stort eller lille bogstav?* Vejlederen kan også hjælpe med karakteristikken, fx: *Jeg har lagt mærke til, at du er usikker, når du skal finde den korrekte endelse.*
3. Prøv sammen at formulere, hvor profilpersonens svage punkter er, og hvad han/hun ikke behøver bruge energi på.
4. Formuler i fællesskab tre målsætninger for profilpersonen – hvad vil du gerne blive bedre til? Ud for hver målsætning skriver I, hvad han/hun kan gøre for at blive bedre.

Profilschema fra side 26-27

Jeg skal blive bedre til at:

Jeg har styr på:

Mine målsætninger

1:

3:

Navn _____

Klasse _____

Dato _____

Fra side 32

TEKSTDIKTAT

Blandt verdenshistoriens _____

INDSÆTNINGSDIKTAT

Drømmen om at finde _____ til Østen /gennem _____ / er en _____

beretning / med mange _____. / Blandt de mere kendte er den _____ Jens Munk / og

hans _____.

Også den danske kong Christian d. IV drømmer om at finde en _____ søvej til Indien, / end den der

_____. / I 1619 sender han søofficeren Jens Munk _____, / for han _____ kongen

om, / at ekspeditionen _____ for 5000 rigsdaler. / Kongen giver ham _____ over to skibe,

Enhjørningen og Lamprenen, og 61 mand. /

Søndag den 9. maj 1619 er skibe, sømænd og _____ parate til den store ekspedition. / Men et år

_____ er kun to mand - foruden Jens Munk - i live. /

Mangelsygdommen _____ har taget livet af 59 sømænd. / Jens Munk har ellers _____ / at

sende sine folk i land for at _____ / muldebær, enebær, _____ og andre frugter, / som

indeholder _____. / Men en hård og lang vinter uden _____ tager livet af søfolkene.

Ekspeditionen er nået til Churchillflodens _____ i Hudsonbugten, / og her _____ Jens Munk. /

Det er ikke længere muligt at skaffe friske bær fra _____, som er dækket af is og sne. / Først i

_____ af juni 1620 bryder isen op, / og de tre _____ kravler rundt for at finde rødder i jorden. /

Det lykkes dem også at fange 6 _____. / Efter _____ anstrengelser får de slæbt Lamprenen fri

af isen. / Turen går hjemad, men efter et _____ sidder de atter fast i isen, / der _____ den indre

del af Hudsonbugten. / Hele tiden _____ de kursen på grund af is, / og endelig den 18. august har de kurs mod

af Grønland. / Tre dage med _____ / afløses af en _____ opstået storm. / De tre mænd når ikke

Navn _____

Klasse _____

Dato _____

Fra side 33

at få _____ ned, / og Jens Munk fortsætter den afsindige _____ med sine to mænd. / De

får _____ et nødsejl til, /og endelig den 20. _____ 1620 kan de se den norske kyst. /

Med kun to mand er det _____ Jens Munk at føre Lamprenen tilbage / fra bunden af Hudsonbugten, omkring

Grønland over _____ til Bergen i Norge. / En fantastisk bedrift som dog ikke _____ kongen. /

Søvejen blev nemlig ikke fundet, en hel besætning omkom og en kostbar _____ efterladt. /

Der skulle gå _____ 300 år / før det første skib i 1907 _____ nord om Amerika.

Navn _____

Klasse _____

Dato _____

Fra side 35

Èt eller flere ord – små og store bogstaver.

Find fejlene og ret teksten.

Det var søndag den 9. maj 1619 var alt klar gjort. der blev holdt en guds tjeneste for sø folkene i holmens kirke. der efter vandrede alle til skibene an ført af fane bæreren med christian den fjerdes orlogs flag, der skulle bæres om bord. sam tidig var masse vis af folk strømmet til og stod op stillet ved bygge pladsen ved den dæmning, der skulle blive til knippels bro.

Fra side 36

Punktum og sætningsled

Sæt punktum og ret til stort begyndelsesbogstav. Marker grundled/subjekt (X) og udsagnsled/verbal (O).

Jens Munk stak som 12-årig til søs med en båd, der skulle til Portugal.

X

O

X

O

Han afmønstrede i Porto og kom med som skibsdreng på et handelsskib til Brasilien skibet blev

overfaldet af en fransk flåde og sat i brand den 12-årige Jens Munk blev sammen med seks andre

overlevende sat i land på kysten efter 4 år i Brasilien vendte han i 1598 tilbage til København

han talte nu flydende portugisisk og kunne klare sig på spansk og hollandsk

Fra side 37

Sæt komma

Sæt komma i sætningerne. Husk, at der er forskel på startkomma og ikke startkomma.

1. Da Jens Munk var 6 år gammel blev hans far sendt til København.
2. Faderen blev anklaget for mishandling af sine lensbønder bedrageri og hor.
3. Erik Munk blev sat i fængsel på Dragsholm Slot og frataget alt gods og guld.
4. Jens Munk erfarede at hans far i 1594 havde hængt sig på Dragsholm efter et flugtforsøg.
5. Han skrev et brev til majestæten hvor han krævede arven fra faderen udleveret.
6. Men faderens tre herregårde en del bondegårde og et len var inddraget af staten.
7. På grund af faderens dom kunne Jens Munk ikke få nogen fremtrædende plads i den danske handelsflåde.
8. I de følgende 7 år sejlede han i fast rute fart mellem Estland Polen Holland og Spanien.
9. Jens Munk tjente gode penge og i 1605 fik han borgerbrev som handelsmand i København.
10. Under en sejlads til Island i 1608 hørte han en beretning om en engelsk kaptajn som i et forsøg på at sejle til Kina nord om Amerika havde opdaget Svalbard.
11. Jens Munk fik blod på tanden og ville være med i jagten på hurtigere sejlruiter.

Navn _____ Klasse _____ Dato _____

Fra side 38

Fra nutid til datid

Ret ordene i parentes, så de kommer til at stå i datid.

Jens Munk (ror) roede med den norske bonde ind til kysten. Han (får) _____ en læge til at sende medicin ud til sine mænd og sejle dem ind til Bergen. Her (går) _____ det gruelig galt, da mændene igen (kommer) _____ i land. En af dem (sårer) _____ i slagsmål en mand med knivstik, hvorefter han (stikker) _____ af. Som kaptajn (må) _____ Jens Munk stå til ansvar for forbrydelsen. Han (henvender) _____ sig derfor til lensmanden over Norge, Knud Gyldenstjerne, for at få sagen klaret. Knud Gyldenstjerne (håner) _____ ham for at have sat kongens fregat over styr og for at have mistet de fleste af sine mænd og (afgør) _____, at Jens Munk (skal) _____ kastes i fængsel.

Fra side 40

Rigtig form

Find den rigtige form af ordet i parentes.

Der gik flere (måned) måneder, før kongen (befale) _____ at sætte Jens Munk fri. Juleaften 1620 (vende) _____ han tilbage til København. Han gik til sit hjem i Pilestræde, for der at erfare at (han) _____ kone for (lang) _____ havde opgivet at se (han) _____ igen. En ny mand var (flytte) _____ ind. I januar 1621 (forlange) _____ kongen, at Jens Munk skulle bringe den (efterlade) _____ fregat, Enhjørningen, tilbage. Skønt Jens Munk var voldsomt (svække) _____, stod kongen (urokkelig) _____ fast. Jens Munk gik i gang med at udarbejde nye (proviantliste) _____. Han (bede) _____ om rigeligt med grøntsager, røget kød i stedet for salt kød, (varm) _____ skindtøj og ski til at gå på sneen med. Heldigvis viste det sig umuligt at anskaffe det (nødvendig) _____ antal søfolk til rejsen, så togtet måtte (opgive) _____.

Navn _____

Klasse _____

Dato _____

Fra side 41

Ret teksten

Find fejlene i teksten og ret dem.

Jens Munk forsatte sin tjeneste i den danske flåde og var på flere togter. Han var et geni til og navigere, men alligevel måtte han flere gange nøjedes med pladsen som næstkommanderene og vie pladsen for en adelig.

I marts måned 1628 blev Jens Munk såred på Weseren. Den 16. april andkom han til København, hvor han måtte børes til hans hjem i Pilestræde. I Juni 1628 bliver en ad Danmarkshistoriens dygtigste sømænd begravet i Sct. Nicolai Kirke.

Navn _____

Klasse _____

Dato _____

Fra side 43

	adjektiv/ tillægsord	adverbium/ biord	konjunktion/ bindeord	pronomen/ stedord	præposition/ forholdsord	substantiv/ navneord	verbum/ udsagnsord
De tre mænd mødte en norsk <u>bonde</u> .						X	
De tre mænd mødte en <u>norsk</u> bonde.							
De tre mænd <u>mødte</u> en norsk bonde.							
<u>Han</u> var sejlet ud i sin jolle.							
Han var sejlet <u>ud</u> i sin jolle.							
Synet af tre langhårede, <u>tandløse</u> mænd var skræmmende.							
Synet af tre langhårede, tandløse mænd var <u>skræmmende</u> .							
Bonden roede forfærdet <u>væk</u> fra Lamprenen.							
Bonden roede forfærdet væk <u>fra</u> Lamprenen.							
Så fik Jens Munk <u>hurtigt</u> fat i noget tørt krudt.							
Så fik Jens Munk hurtigt fat i <u>noget</u> tørt krudt.							
<u>Så</u> fik Jens Munk hurtigt fat i noget tørt krudt.							